

De què parlem quan diem "Mediterrani"

Un paisatge sensual

El Mediterrani és, en primer lloc, la llum que encega a l'estiu com un déu inclement, la llum que és apetitosa en la tardor com una dona madura, la llum que a la primavera alegra els ulls com la rialla d'un nen i la llum que a l'hivern acompanya com un pare exigent, però benèvol.

El Mediterrani és, doncs, primer de tot, la claredat, la simplicitat, la puresa d'un paisatge alhora benigne i difícil. El mar, la sorra, els pins, els xiprers, les alzines sureres, els ullastres, la pluja de robins de les magranes, l'esclat groc dels llimoners, les ametlles i avellanes que guarden els fruits en una prudent caixa forta, les prunes dolces com les noies que es diuen Clàudia, les xindries aigualoses, els melosos melons de sucre, els raïms immortals, la figuera que manté la fresca enmig dels camins polsosos tot preparant els petons més dolços del final d'estiu, el blat i tots els altres cereals de secà. I la sequedat, la terrible sequedat mediterrània. I els plàtans o els til·lers que ens fan l'almoina de l'ombra. I les herbes modestes, però olores, que ens consolen dels mals de ventre, com l'aigua de poniol que em feia la meva àvia. I aquests arbustos senzills, una mica primitius com l'atzavara; o llenyosos, però encantadors, com la ginesta que en aquest mes de maig comença precisament a despuntar.

"La ginesta altra vegada,
la ginesta amb tanta olor,
és la meva enamorada,
que ve al temps de la calor."

Deia Joan Maragall; i amb uns versos musicals i senzills com aquests n'hi hauria prou, potser, per descriure l'entranyable sensualitat del paisatge mediterrani. Una sensualitat que, de tant repetida, ha convertit la paraula mediterrani en un sinònim de vacança i plenitud, de migdiada reparadora, de menjar senzills i saborosos, de platges plenes de carn deixant-se estimar durant hores i hores per un sol que no es cansa mai...

Un paisatge radical

Malgrat que els tòpics i les cançons més populars ("Nací en el Mediterráneo...") una i altra vegada ho repeteixin, la sensualitat no esgota, tanmateix, l'ànima o el sentit d'aquest paisatge. No es pot oblidar l'exasperada tensió del clima mediterrani, ni les respostes arrauxades i radicals que ens porta. Exceptuant el gran Nil i el notable Roina, que vénen d'altres móns, la major part dels rius, rieres i torrents mediterranis, fins i tot l'Ebre, fins i tot els cabalosos rius italians, són de caràcter ciclòmic, extremista, i tendeixen tan a l'absència avara i inquietant, com a la presència eufòrica i desbocada. El nostre Ter, per exemple, tan lligat a Torroella, n'és un testimoni ben clar. Certament, d'ençà que ha quedat domesticat per les necessitats d'aigua de Barcelona, el Ter té una vida trista, forçadament anorèctica i ha de flirtejar constantment amb l'agonia. I per això són essencials les polítiques d'estalvi d'aigua, de control del cabal ecològic, de rigor analític, de tota mena de proteccions. Aquest centre de Can Quintana que ara inaugurem tindrà entre els seus múltiples objectius, en fètil col·laboració amb la UdG, precisament el d'estudiar, propagar i defensar les receptes ambientals que el fràgil espai de la mediterrània necessita si no vol haver de canviar el nom d'un mar que ara ens fa pensar en la bona vida, per un nom que s'avingui amb la mala mort.

En temps antics, però, quan el Ter era lliure feia una vida molt més espectacular. De vegades ho donava tot i de vegades s'ho enduia tot. Es va endur, per exemple, arrossegant sorres i fangs de molt amunt, el port reial de Torroella, tot obligant el mar a anar-se'n uns quants quilòmetres enllà. El Ter va regalar terra, per tant, però va obligar el rei a buscar un altre port, que va ser el de Palamós, com és sabut. Va oferir una gran prosperitat agrícola a Torroella, el Ter, però li va negar, en contrapartida, el comerç i els vincles cosmopolites que tots els ports faciliten. En el Mediterrani es produeix sempre aquest doble joc contradictori. Si en climes atlàntics les pluges són segures i la prosperitat es pot planificar més bé, aquí l'aigua és insegura i tot el que d'una banda regala, pot molt ben ser que ho malmeti de l'altra.

Escèptics, però escalfats

La inseguretat mediterrània sembla que ens hauria d'haver convertit en gent més aviat escèptica, poc donada a les creences de pedra picada; i en certa manera el pagesos, inevitablement vinculats a la terra i forçosament dependents del clima, ho són, d'escèptics, si més no els de l'Empordà que jo he conegut. Amb l'experiència que dona saber que allò que creix pot ser fàcilment emportat per un cop de tramuntana, rostit per una secada, cremat per un incendi o negat per una inundació, el pagès mediterrani tendeix a ser descregut, malfiat. I es protegeix de l'esclat solar de les ideologies sota l'ombra d'una ironia prudent i distant. Però el tarannà mediterrani més genèric, com sabem, no respon de cap manera a aquest perfil distanciat i escèptic. El tarannà mediterrani més aviat tendeix a l'escalfament de cap i al radicalisme passional.

L'extremisme climàtic mediterrani ha tingut, al llarg dels temps, un perillós paral·lelisme en l'extremisme ideològic dels pobles. Les civilitzacions mediterrànies malgrat ésser tan pròximes han estat tremendament impermeables al veïnatge. El veïnatge ha fet que els mediterranis ho hàgim hagut de compartir gairebé tot, però no hi ha hagut manera d'aprendre a conviure en harmonia, amb simpatia, amb cordialitat.

Els conflictes de poder són perfectament explicables. Hi ha poc a guanyar, perquè la terra és avara, i, per tant, hi ha poc a repartir. És fàcil entendre que la tendència tradicional al Mediterrani hagi estat la d'acaparar, la d'imposar-se, la d'obtenir la millor collita. Però, deixant de banda aquest substrat materialista, molt humà, massa humà, no seria mala cosa treure de l'extremisme climàtic mediterrani una lliçó moral. La lliçó de la relativitat de les idees.

La lliçó de Sidillà

Per forta que sigui una creença, una altra de contrària pot escombrar-la. Això és el que el clima mediterrani ensenya. La riera que avui baixa sorollosament, vermella de fang, demà quedarà ben seca, blanca de pols. Voldria proposar, en aquest sentit, una petita excursió. Podria formar part de les activitats que organitzarà aquest centre de Can Quintana, però la pot fer qualsevol pel seu compte. No gaire lluny d'aquí, en el terme de Foixà, ben a la vora d'un gran meandre del Ter, hi ha el poble perdut de Sidillà. Més que perdut, enterrat per les sorres del Ter, que va obligar la gent que hi vivia a abandonar-lo en el segle XV. Era un poble ufanós, d'una relativa prosperitat agrària, però va quedar sepultat molt ràpidament per les dunes d'arena que les tumultuoses avingudes del Ter van arrossegar. Abandonat el poble, les dunes van convertir-se en un petit desert mòbil, que amenaçava les hortes, els conreus i les viles dels voltants. S'hi van plantar pins i les dunes van ser domesticades. Ara el lloc és una pineda fosca. Una pineda com tantes altres, si no fos que uns joves, anys enrere, en un camp de treball juvenil sense gaire criteri arqueològic, van desenterrar algunes cases d'aquest antic poble abandonat, inclosa una part de l'església, l'ossamenta pètria de la qual, enmig d'aquell bosquet solitari, vestida de pinassa i flairosa de romaní, fa molt d'efecte. Un efecte que inquieta una mica, però que també fascina.

És inquietant, en efecte, comprovar la inutilitat de l'esforç humà (haver d'abandonar allò que ha costat tant de construir). És inquietant observar tan de prop la fragilitat de la nostra vida

social, que pot ser sepultada tot de cop sota la sorra. Sidillà era un poble ple de vida gràcies al veïnatge de l'aigua del Ter, però precisament a causa d'aquest veïnatge es va convertir en una pàtria de sorra. És inquietant comprovar la impotència de la vida per fer front a la pressió de la mort. Però també és fascinant contemplar com la natura pot ser pacificada amb l'enginy de l'home i com, enmig de la natura, perviuen els signes de la cultura humana.

Visitar Sidillà és diferent de visitar Ullastret o Empúries. Sabem que les civilitzacions giren, en la roda de la història, com giren les hores en els rellotges humans. Surt el sol del naixement, s'arriba a la culminació del migdia, passen les hores dolces de la tarda, s'acosta el crepuscle d'una civilització i arriba la nit, que és la mort. El missatge d'Empúries o d'Ullastret és clar: les civilitzacions arriben, creixen i s'acaben. És el missatge de la mítica Troia, avui en territori turc, o el de Cartago la gran rival de Roma, avui en territori musulmà. És el mateix missatge de la Granada musulmana, avui espanyola, però ja no cristiana sinó laica. Totes les velles ciutats mediterrànies tenen aquest estrany accent de canvi i suplantació de civilitzacions i creences passades. La Roma dels cèsars, la Constantinoble dels bizantins, la Còrdova dels califes, la Betlem dels cristians. La Dalmàcia llatina que després va ser bizantina, veneciana, eslava i, encara, turca, i que nosaltres, fa ben pocs anys, vam veure bombardejada pels servis; el Kosovo que els servis van defensar dels turcs i els albanesos, islamitzats, han acabat poblant amb un infatigable creixement demogràfic. L'Alguer dels sards i els catalans que finalment parla sobretot italià. La València dels musulmans, que després va ser catalana i que ara potser vol ser castellana o vés a saber què vol ser; o què pot ser; o què acabarà sent; l'Alexandria que el poeta Kavafis, observant els noiets àrabs, reconstruïa com si tornessin els apol·los grecs; la Ferrara dels jueus italians que la literatura de Bassani va salvar per a la memòria, però que el feixisme italià va oferir com a regal sinistre al fanatisme genocida dels nazis. La Jerusalem que es disputen, encara amb tanta sang, jueus i àrabs...

Ja es veu, amb aquests pocs exemples entre centenars d'exemples que podríem posar sobre la taula, ja es veu que el missatge

de totes les ciutats i regions mediterrànies hauria de ser aquest: els orígens són relatius i els finals inevitables. Ara bé, hi ha moltes altres zones del món on aquesta reflexió és possible. Sidillà, en canvi, ens aporta un granet de sentit específicament mediterrani. Les estranyes ruïnes de Sidillà ens expliquen que allò que regala vida, és allò mateix que la treu. Sidillà recorda que l'aigua de la vida és també l'aigua de la mort.

Els déus excessius

En aquest paisatge caracteritzat per la llum i els extremismes climàtics, pels arbres resistents, gairebé heroics, per les herbes flairoses, per l'aigua escassa i o arrauxada, en aquest paisatge fa molts anys que els déus més importants del món hi van deixar petjada. I és que el Mediterrani es podria definir com la piscina dels déus. Una piscina, tanmateix, on gairebé mai els déus s'han remullat en colla. No s'hi ha banyat mai amb cordialitat corporativa. Les aventures i desventures dels déus mediterranis marquen decisivament el sentit tràgic del Mediterrani. Abusem de les bones intencions quan diem, a tothora, que el Mediterrani és el mar de les cultures. No. El Mediterrani és el mar on cada cultura o creença ha intentat imposar-se sobre l'altra. Vet aquí un estigma dolorós que no podem fer veure que no hi és. És la marca dels déus més purs, els déus monolítics, absoluts i únics que van sorgir a la vora d'aquest mar.

No tots els dels déus mediterranis van tenir la pretensió de ser únics, certament. En un principi, de déus n'hi havia a cada cala, a cada cova. Els déus del principi eren molt variats i fabulosos. Però de seguida es va anar perfilant la tendència cap l'absolut. Una tendència que molt sovint va convertir aquest mar prodigiosament blau en un mar de color de vi negre, que és el color (com va insinuava l'escriptor sicilià Leonardo Sciacia, reprenent un adjectiu homèric) que pren el blau de l'aigua quan es confon amb la sang dels morts.

Al voltant de la conca mediterrània hi ha hagut els ídols arcaics, remots, que ens són del tot desconeguts. Les pedres del cau del

Duc els evocuen, per exemple, com qualsevol dels abundants megàlits de les Gavarres o de les Alberes. Hi ha, més endavant, els déus d'Ullastret, també força esborrats i, tot seguit, els déus del Nil, que aquí no van arribar. Els déus del riu de la mort, del pes de la mort sobre la consciència dels vius i del viatge dels morts cap a contrades incertes. Els déus del Nil van servir de magnífica coartada a uns professionals de la religió que, amagant els secrets de la ciència de l'aigua que posseïen, i disfressant-lo de màgia religiosa, van construir una teocràcia perfecta. Amagant la ciència rere el vel misteriós, els sacerdots egipcis, a part de mantenir uns fenomenals privilegis de casta, van ser els primers a desenvolupar la fórmula funesta d'agermanar religió i política. Després, aquesta jugada egípcia va ser repetida en moltes altres civilitzacions. La del déu d'Israel, en primer lloc i brotant d'aquest déu únic, els altres dos monoteismes, el de Crist i el de Mahoma.

Molts de nosaltres, els que vam conèixer el franquisme, encara recordem per experiència com funciona la confusió entre política i religió. L'individu hi perd del tot la seva autonomia personal i es converteix en una cèl·lula d'un cos. Només el cos religiós té vida pròpia, l'individu no en té cap. D'altres, en el món musulmà, tan potent a l'altra riba mediterrània, encara s'hi entesten, com és sabut. I tot sembla indicar que durant molt temps, encara, ho aniran provant. I, per postres, la guerra recent d'Iraq posa sobre la taula rampells fonamentalistes a l'altra banda, de manera que el conflicte de civilitzacions d'origen religiós és contemplat pels experts com una possibilitat certa. Certament, i, naturalment, tràgica. El pes de la religió entesa com a ciment de la política és un dels pesos més funestos del Mediterrani.

Sovint tendim a mirar el Mediterrani com un càndid, lluminós i amabilíssim mar nostre. No és veritat. Gairebé sempre el Mediterrani ha estat el mar dels déus. Uns déus tràgics i sinistres que han tenyit el mar molt sovint de color de vi.

Certament, no totes les tradicions religioses del Mediterrani tenen el mateix component absolutista i abassegador. Els déus d'Empúries, per exemple, eren força més frívols. Potser per això, observats en la perspectiva actual, ens cauen més simpàtics.

Eren déus humanitzats. Jugaven amb els humans com si juguessin a escacs, es divertien amb les noies o els nois més atractius de cada nissaga humana i es disfressaven de toro o d'àliga per enganyar-los i endur-se'ls al llit. Eren déus sempre embolicats en bregues i rumors, que es barallaven en nom dels humans i es dividien tot sovint en bàndols.

El desconcert del present

L'herència grega tanmateix, no s'esgota amb tots aquells déus esbojarrats i festius. Es manifesta en alguns ideals que encara avui formen part del millor tresor de la cultura humana: l'àgora democràtica, la polis i la ciutadania, elements que van inspirar els valors racionalistes de la il·lustració, base de la democràcia moderna. I, de tota manera, compte amb el cofoisme democràtic. Confrontats als països de la riba sud, tan castigada per l'irredentisme islamista, els països de la riba mediterrània del nord tenen un cert complex de superioritat cultural. No té gaire fonament, aquest complex de superioritat. Les nostres societats expressen d'una manera compulsiva i frenètica una febre estranya que és símptoma d'una crisi de civilització. No m'hi estendré. Només cal mirar la televisió per adonar-se del desconcert moral i cultural de les nostres societats més o menys opulentes i democràtiques. En un camp més estrictament polític, la guerra d'Iraq ha expressat de manera molt visible la crisi de legitimació de la democràcia, que tot sovint queda en calçotets. Sabíem des de feia dècades que la democràcia era el menys dolent dels sistemes, ara ens adonem que té la roba interior molt bruta. La crisi de la representació democràtica és el segon símptoma del desconcert de les nostres societats. Hi ha altres déus, avui, tan poderosos com els déus bèl·lics i absolutistes que van néixer en el Mediterrani. El déu del mercat, per exemple, que ha arribat a subordinar el poder polític imposant-li unes regles inqüestionables. El déu del mercat es presenta com una veritat tan indiscutible com les versions més extremistes de l'islam. El tercer símptoma del desconcert present ens afecta molt als catalans. El mercat tendeix a uniformar les cultures, a suprimir llengües, a homogeneitzar els gustos i la visió del món dels consumidors. El

Mediterrani, hem dit abans, era abundant en cultures que tot sovint s'han barallat, sí, però que, tanmateix, han arribat fins avui i expressen una molt interessant varietat. Aquesta varietat és en perill.

El perill de la còlera

Davant del perill de ser uniformat, la resposta instintiva és la còlera, la reacció agressiva, la nostàlgia de la puresa cultural o ètnica perduda. Aquest és un altre perill. És obvi que, per evitar que t'uniformin has de cultivar allò que et distingeix, però seria sortir del foc per anar a les brases pensar que, en un món tan interdependent com el d'avui, es pot cultivar allò que et distingeix o t'identifica sense tenir en compte allò que distingeix o identifica a l'altre. A l'altre que és amb tu. Perquè ara estem tot junts, en aquest Mediterrani, com les sardines en la llauna d'oli.

La gent del Mediterrani som semblants i diferents alhora. Els combats i les baralles històriques ens han separat, però també ens han barrejat els gustos i els costums. Preservar la diferència pròpia ja no es pot fer negant la diferència dels altres. La gran lliçó de les guerres balcàniques (i els Balcans són ben mediterranis) és la de la impossibilitat de l'homogeneïtat, de la puresa ètnica i cultural. I la necessitat d'aprofundir en allò que ens uneix. O intercanvi o barbàrie. Ja no podem estar sols. Ja no podem "ser" nosaltres sols. I si estem sempre acompanyats per altres, el més prudent, el més intel·ligent, és l'intercanvi, el reconeixement mutu, el diàleg. Torroella, ja fa anys que, a través del Festival Internacional de Música, ha alçat bellíssims ponts del diàleg cultural. Aquest és el camí sensat. L'acció d'afirmar allò que és propi ja no es pot fer deixant de reconèixer l'altre. Cultivar allò que és singular, sí, però per construir la trena de la pluralitat. El centre cultural de can Quintana serà un instrument ideal per continuar dissenyant nous ponts del diàleg. No solament per dalt, en el camp sempre plaent i còmode dels intercanvis de refinats productes culturals. Sinó també per baix, en el teixit social de Torroella. Can Quintana serà una bona perruqueria on aprendre a fer trenes de pluralitat social. Afirmar-se en el

reconeixement respectuós; obrir bé els ulls per mirar l'altre; netejar bé les orelles per escoltar què diu. Diàleg o la barbàrie. No sé imaginar altres camins per al futur.

Torroella, vila civil

Em complau remarcar que Torroella sempre hi tingut tirada a l'intercanvi cultural. I no pas per què sí, no pas per casualitat o per sort. Sinó perquè Torroella sempre ha tingut vida civil i no ha deixat mai de reforçar-se en tant que *polis*, amb una participació molt activa en els afers col·lectius. Els torroellencs esteu molt avesats a reconèixer-vos els uns als altres en la *polis*. La primera vegada que jo vaig ser cívicament a Torroella (deixant de banda, i ho dic entre parèntesi, l'admiració que als joves de la Bisbal ens causava el personal femení torroellenc), la primera vegada, dic, que jo vaig ser cívicament a Torroella va ser en la manifestació de Salvem el Ter, que marcava la diferència entre Torroella i la major part de viles i ciutats de l'entorn gironí. A tot arreu el desvetllament polític es produïa, però per dalt, a partir dels principis, de les idees abstractes, de les passions de bandera. A Torroella, en canvi, el desvetllament polític es produïa paral·lelament a la consciència cívica, en aquest cas, prematurament ecològica. El riu Ter estava en perill i era a partir de la consciència d'aquest perill que els torroellencs prenen partit per la política democràtica. Aquest fet diferencial ha distingit sempre la vostra vida civil. El festival de música, ho he escrit moltes vegades, no és un bolet que sorgeixi a cop de talonari, com s'esdevé amb altres festivals, sinó que és conseqüència de dos factors molt importants. D'una banda, d'una sòlida tradició musical autòctona, molt visible en el gènere sardanístic, però també en el de la música clàssica d'arrels montserratines. L'altre factor és la militància civil de molts torroellencs que reguen amb treball voluntari i amb una apassionada assistència les flors d'un festival que ha arribat des de fa anys a un nivell molt alt sense deixar mai de ser entranyablement casolà.

Aquest fenomenal palau de Can Quintana és un altre graó. No és el clàssic equipament que apareix, en una població, a causa

del que en podríem anomenar la síndrome del Guggenheim de Bilbao. Moltes poblacions, darrerament, s'estan armant amb grans equipaments culturals, buscant, molt legítimament, de reforçar la indústria del turisme. Res a dir, en tant que fenomen econòmic, si no fos que la cultura hi és tan descaradament utilitzada que als creadors ens fa la impressió que la cultura ja només és un ham, l'esquer; un cuc no val res en ell mateix, sinó només per allò que pesca. Felixment Torroella no forma part d'aquesta tendència. Ara pugeu un graó més. I estic segur que el pas que feu no és retòric, no és verbal, sinó social. Can Quintana era un espai noble, però tancat. Ara vosaltres l'obriu a tothom per convertir-lo en palau del diàleg intercultural. El palau de l'intercanvi mediterrani. Si us plau: feu esforços per ampliar el marge de participació. Continueu fent possible, si us plau, que l'alta cultura i la vivència casolana no se separin. Feu entrar, si us plau, en aquest noble espai que genèricament anomenem mediterrani tota la varietat social mediterrània que els carrers de Torroella i l'Estartit ja contenen. Que el fenomen de la immigració trobi a Can Quintana espai per a la reflexió, el reconeixement i el diàleg.

Tants altres Mediterranis...

El Mediterrani ho és tot. No hem parlat de pa, del vi i l'oli, aliments essencials, fundacionals de la cultura gastronòmica. Ni del llatí que, en certa manera, encara parlem; ni del dret romà, tan materialista, gens ambigu, fonament de la civilització del pacte. Ni dels dos components estètics gregos que tant ens defineixen: la tensió entre equilibri i descontrol, entre austeritat i borratxera, entre Apol·lo, tan harmònic, i Dionís, tan excessiu. No hem parlat dels viatges simbòlics d'Ulisses, que el poema de Kavafis, musicat per Lluís Llach ("Il·luny sempre molt més lluny"), convida a convertir en ideal vital: la vida com a viatge. No hem parlat de les terribles batalles de Troia, que resumeixen els vells conflictes de la humanitat. La frivolitat de la bella Helena, la inútil venjança del banyut Agamèmon, la no menys inútil còlera d'Aquil·les, l'ambigua amistat del seu company Patrocle, l'astúcia triomfant d'Ulisses i el camí que reprèn Eneas, després de la derrota, tornant a començar. Hem parlat, sí, de la força del déu únic, sigui

Yavhé, sigui Al·là, tan perillosa, però que dóna tanta seguretat. Però no hem parlat gens d'aquest altre déu, jove i desgraciat, Jesucrist, que es deixa matar i penjar entre lladres i que cau als 33, humà, tan humà, com el gran Alexandre, conquistador invencible i fràgil víctima d'un got d'aigua. El Mediterrani és tan dens de passat, tan ple de símbols, tan ple d'experiència històrica i cultural que correm el risc de deixar-nos atrapar per la xarxa dels antics, com si els nostres fills no haguessin de venir. La trampa del passat és molt perillosa, per això, jo volia citar-vos molts poemes catalans (Riba i el seu Súnion, Foix i el seu sonet, "Vinguen els remes, que só d'estirp romeval", o aquells on Espriu travessa humils paisatges de sorra i pols). Seria abusar de les vostres orelles, més predisposades ara a la festa que no a la poesia. Deixem-ne només dos poemes molt senzills, gens abstractes, per acabar amb una idea de present i futur.

Per al present de diàleg, que aquest centre proposa, trio primer un text d'aire tradicional d'un poeta mallorquí, estrictament mediterrani, que canta a la fusió de l'amor. Un diàleg entre una roca i les onades, com si diguéssim entre la Meda Gran i el mar, que sona així

"Joc amorós

El Mar canta, lila, lila.
Malves verdes, les penyes escoltant.
- Què me dius, mar lila, lila?
- Penya malva, penya verda, què em diràs?
- Jo et diré, mar lila, lila
que em perdonis si som muda pel teu cant,
que les penyes som creades per mirar-te
i sofrir, amorosides, ton palpar.
Corre envant, mar lila, lila,
Corre enrere lilejant...
I et diré, mar lila, lila, que si passes
Tan sovint per ma gorja tos rulls blaus,
Que de cap em tiraré dins els teus braços,
i la penya no hi serà,
que la penya serà lila,
lila, lila, com la mar..."

I per acabar un text d'un poeta turc Nazim Hikmet, un poeta laic de la primera meitat del segle XX, que va evolucionar cap al marxisme, com era típic de la seva generació, que va ser empresonat i va morir, finalment, a l'exili rus. Aquest poema el va escriure a la presó i és un cant d'esperança i de futur que lleigeixo precisament per remarcar que un centre com aquest de Can Quintana no ha de deixar-se atrapar en les poderoses xarxes del passat cultural mediterrani i ha de pensar sobretot en el futur del Mediterrani. En certa manera és un poema que connecta amb el vers de Paul Valéry: "la mer, la mer, toujours recommencée" (la mar, la mar sempre recomençada):

"El més bonic del mar
és allò que no hem navegat.

El més bonic dels nostres fills
encara no ha crescut.

El més bonic dels nostres dies
no ho hem viscut, encara.

I allò de més bonic que tinc per dir-te
encara no t'ho he dit."

Antoni Puigverd

Inauguració de can Quintana. 1 de maig de 2003